

ما معلمان می توانیم تفاهم را فرهنگ کنیم

لیلی محمدحسین

مدیر دبیرستان منطقه یک تهران

یکی از مهم ترین ویژگی های فرهنگ تفاهم در مدرسه، استفاده از روش گفت و گو به جای بحث و جدل است. وقتی بر ارتباطات درون مدرسه فضای گفت و گویی حاکم باشد، افراد به جای مجادله به مفاهمه می پردازند. مارک جرزون^۱ مجادله و مفاهمه را به ترتیب جدول زیر مقایسه کرده است (یانکلویچ، ۱۳۸۱).

مفاهمه	مجادله
۱. بر این فرض استوار است که افراد گوناگون بخش هایی از جواب را در اختیار دارند و با هم می توانند راه حل را بیابند.	۱. بر این فرض استوار است که فقط یک جواب درست وجود دارد و آن جوابی است که شما در اختیار دارید.
۲. همکاری چویانه است. شرکت کنندگان برای دستیابی به درک مشترک می کوشند.	۲. مبارزه چویانه است. افراد شرکت کننده می کوشند ناحق بودن طرف مقابل را ثابت کنند.
۳. هدف یافتن زمینه های مشترک است.	۳. هدف برنده شدن است.
۴. شرکت کنندگان گوش می کنند تا سخن طرف مقابل را بفهمند و در آن معانی و نقاط مورد توافق بیابند.	۴. شرکت کنندگان گوش می کنند تا کاستی های طرف مقابل را بیابند و استدلال محکوم کننده ای بسازند.
۵. شرکت کنندگان مفروضات خود را برای ارزیابی مجدد مطرح می کنند.	۵. شرکت کنندگان از مفروضات خود به عنوان حقیقت دفاع می کنند.
۶. تمامی مواضع را بررسی می کنند.	۶. به انتقاد از موضع طرف مقابل می پردازند.
۷. اعتراف می کنند که تفکر طرف مقابل می تواند به تفکر آن ها نیز کمک کند.	۷. از دیدگاه های خود علیه طرف مقابل دفاع می کنند.
۸. در پی یافتن نقاط قوت در مواضع دیگری هستند.	۸. در پی یافتن عیب و نقص در مواضع دیگری هستند.
۹. به مواضع جدیدی دست می یابند تا اینکه در پی نتیجه گیری باشند.	۹. در جستجوی نتیجه یا رأی هستند تا موضع خود را تأیید کنند.

گفت‌وشنودمان ساختاری ایجاد کنیم. در نظر داریم که خودم نیز همراه شما به آن ساختار مقید باشم. هر یک از ما باید برای ارتقا و حمایت از سطحی عمیق‌تر برای گفت‌وشنود احساس مسئولیت کنیم.

برای اینکه شرایط گفت‌وگو و مفاهمه در کلاس ایجاد شود لازم است معلم در فرصت‌های متفاوت گفت‌وشنود در کلاس، با رجوع به جدولی مانند جدول صفحه قبل، به دانش‌آموزان یادآوری کند که قصدشان نه مجادله بلکه مفاهمه است.

نلدا کامبرون مک کیب^۲ در بخشی از کتاب مدرسه یادگیرنده پیشنهاد می‌کند که در ابتدای سال معلمان برای ایجاد جو مفاهمه سعی کنند در کلاس با دانش‌آموزانشان درباره شرایط گفت‌وگو به توافق برسند. پیشنهاد او از این قرار است که معلم به دانش‌آموزان بگوید: «قصد داریم برای

اول: وقتی دیگران حرف

می‌زنند با توجه گوش می‌کنیم. تا منتظر نوبتمان هستیم، فقط به حفظ فکر خودمان نمی‌اندیشیم، در عوض به معنایی که دیگران می‌گویند با ما در میان بگذارند توجه می‌کنیم. ممکن است نظر دیگران را بهبود بخشیم یا درباره اندیشه‌ای که در پس آن قرار دارد، سؤال بپرسیم.

دوم: برای سکوت

اهمیت قائلیم. فاصله‌ای زمانی (فضای خالی) برای تعمق درباره آنچه گفته شده، لازم است.

سوم: حرف همدیگر

را قطع نمی‌کنیم. به یکدیگر اجازه می‌دهیم حرفمان تمام شود.

چهارم: نظرات

دیگران را با عبارات «درست است»، «اشتباه است»، «هوشمندانه است» و یا «حماقانه است»، نقد نمی‌کنیم

پنجم: عبارت «بله

اما...» را ممنوع می‌کنیم؛ عبارتی که به طور خودکار نظر قبلی را برچسب غیرمعتبر می‌زند. در عوض، استفاده از عبارت «بله و...» را ترغیب می‌کنیم که به نظر قبلی اعتبار و همکاری را افزایش می‌دهد.»

در ابتدای سال معلمان برای
ایجاد جو مفاهمه سعی کنند
در کلاس با دانش آموزانشان
دربارهٔ شرایط گفت‌وگو به
توافق برسند

کنید. بگذارید همه ببینند که این دانش‌آموزان ویژگی‌ها و ارزش‌هایشان را به شکل این پرچم نمایش داده‌اند. بقیهٔ کلاس‌ها را نیز ترغیب کنید همین کار را انجام دهند و شباهت‌ها و تفاوت‌های کلاس‌ها را با هم مقایسه کنید.

● با نقاشی یا کنده‌کاری روی دیوار، نمادی هنری برای جمع مدرسه خلق کنید. اجازه دهید همهٔ دانش‌آموزان برای این نماد هنری پیشنهادی بدهند. تا آنجا که می‌شود از پیشنهادها در خلق اثر استفاده کنید. همه را دعوت کنید در طراحی و رنگ‌آمیزی این اثر شرکت کنند. بعد از تکمیل اثر، از دانش‌آموزانی که شرکت کرده‌اند بخواهید روی آن را امضا کنند. وقتی دانش‌آموزان شرکت‌کننده اثر هنری‌شان را روی دیوار می‌بینند، از کاری که انجام داده‌اند احساس غرور می‌کنند. برای دانش‌آموزانی که در آینده به مدرسه می‌آیند، این اثر هنری به عنوان یادآوری‌کنندهٔ اهمیت وحدت و کار تیمی در آموزش مؤثر است.

پی‌نوشت

1. Mark Gerzon
2. Nelda Cambran-Mc Cabe

منابع

۱. یانکلوویچ، دانیل. اعجاز گفت‌وگو (چگونه مناقشه را به همکاری تبدیل کنیم). ترجمهٔ نبی سنبلی. دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی. ۱۳۸۱.
۲. سنگه، پیتر. مدرسهٔ یادگیرنده. ترجمهٔ لیلی محمدحسین. در دست انتشار. انتشارات منظومهٔ خرد.
3. www.ehow.com/feed/ehow-mom.rss

برای اینکه معلمان بتوانند ارتباط متقابل بین دانش‌آموزان را تقویت کنند روش‌های زیادی وجود دارد. زمانی که معلمان برای دانش‌آموزان فعالیت‌هایی طراحی می‌کنند که در آن ارتباط متقابل وجود دارد، طوری که از آن‌ها می‌خواهند با هم سالانشان هم گروه شوند و زمینهٔ مشترک برای درک متقابل از مدرسه و روش‌های یادگیری بیابند، بهترین فرصت برای تقویت تفاهم بین آن‌هاست. در واقع معلمان می‌توانند با جمع‌آوری اطلاعات دربارهٔ دانش‌آموزان و تعیین نقاط مشترک بین آن‌ها، به مدرسه به عنوان یک جامعه عینیت بخشند. معلمان و مربیان می‌توانند برای کشف وجوه مشترک بین دانش‌آموزان و همچنین ایجاد حس همدلی در کلاس و مدرسه، از این پیشنهادها استفاده کنند:

● با کمک دانش‌آموزان فهرستی از سؤال‌های مربوط به ترجیحات آن‌ها و اطلاعات کلی دربارهٔ دانش‌آموزان مانند تعداد افراد خانواده یا فیلم، کتاب یا سرگرمی محبوب دانش‌آموزان را تهیه کنید. فهرست را بین همهٔ دانش‌آموزان پخش کنید تا آن‌ها را کامل کنند. پس از کامل شدن فرم‌ها، آمار و ارقام را به شکل نمودار درآورید و به اطلاع همهٔ دانش‌آموزان مدرسه برسانید تا متوجه شوند که با اعضای دیگر مدرسه چه وجوه مشترکی دارند.

● برای کلاستان نمادی مانند یک پرچم تعیین کنید تا اعضای کلاس را متحد کند. دانش‌آموزان را در طراحی پرچم درگیر کنید. سعی کنید نمادی انتخاب کنید که ویژگی‌ها یا علاقه‌های کلاس را نشان دهد. پرچم بزرگی با کاغذ برش یا مقوا درست کنید و آن را در خارج از کلاس نصب

